

לקחים ותובנות להוראה משאלון בגרות בעברית 075281

קיץ תש"ף

מסמך זה מציג נקודות שונות שעלו במהלך הערכת הבחינות ואשר טוב וראוי לחדד אותן לשם השבחת ההוראה.

1. הערות לפרק כתיבה ממוזגת - סקירה

באופן כללי סקירות התלמידים היו טובות יותר וניכר שהמורים השקיעו בתחום זה. עם זאת יצוינו מספר נקודות:

א. הסקירה היא טקסט עצמאי ולא מהוקשר. הקורא אמור להבין אותו בלי שקרא את המאמרים המקוריים, משום כך יש להתמקד בנושא הסקירה ולא בכותבים. המבנה של הסקירה נגזר מן ההנחיות של המטלה ולא מן התוכן או המבנה של המאמרים. טענת הנגד וההתמודדות איתה בדרך כלל אינן רלוונטיות לסקירה. סגנון הכתיבה צריך להיות ענייני ולא ספרותי.

ב. ארגון המידע

רכיב הארגון הוא מרכזי, וניתן לו משקל משמעותי בהערכת הסקירה. נדרש תרגול נוסף כדי שהתלמידים יפנימו את נושאי העריכה, השזירה והלכידות בסקירה. הפתיחה לסקירה צריכה להיות עניינית, שלא כמו בכתיבת טיעון. תלמידים רבים האריכו מדי בפתיחה, חיפשו ניסוח מעניין – אריכות זו מיותרת. רכיבי התוכן צריכים להיות מאורגנים בהכללות. ההכללות מארגנות את הסקירה ואת סדר הפריטים המובאים בה, ומשפיעות על הזרימה והלכידות של הטקסט. חשוב לתרגל מציאת הכללות וניסוח הכללות. כמו כן יש להקפיד שהפירוט אחרי ההכללה יתאים התאמה מלאה להכללה. כל תת-נושא צריך לבוא בפסקה חדשה.

ג. ייחוס הדברים לכותבי המאמרים

ניכר שהתלמידים הפנימו את דרכי האזכור ואת כתיבת הביבליוגרפיה. עם זאת יש לציין כמה דברים:

- אם רעיון מוזכר אצל יותר מכותב אחד (רעיון מאחד) יש לציין את כל הכותבים שהזכירו אותו.
- אין להשתמש במילים 'הכותב' או 'הכותבים' אלא לציין את שם המשפחה שלו.

- יש לכוון את התלמידים לכתוב את התואר (הרב) לפני שם המשפחה של הכותב. בגוף הסקירה אין להוסיף שם פרטי או אות ראשונה שלו ובוודאי לא לכתוב רק את השם הפרטי.
- חשוב ללמד את התלמידים כי קיימת אפשרות לאזכר את הכותבים עם התאריך בסוף הרעיון בסוגריים, כך שאזכור הכותבים לא יפריע לרצף הרעיוני. (בדגמי כתיבה מסוימים דרך מסירה זו עדיפה על האחרות).

ד. פועלי אמירה

יש לחדד את השימוש הממוקד בפועלי האמירה: רצוי לגוון את פועלי האמירה ולדייק בהם, ולא להשתמש ב-'אומר' או 'אומרים'.

ה. פיסוק

יש לתרגל פיסוק נכון: נקודה בסוף משפט, פסיק בהסגר ובתמורה, נקודתיים ומירכאות כאשר מצטטים.

2. הערות לפרק התחביר

כאשר התלמיד ממיר משפטים, בסוף משפט יש לסמן פיסוק בהלימה לתוכן המשפט (נקודה, סימן שאלה, מרכאות).

3. הערות לפרק מערכת הצורות

א. שימוש בדף העזר

תלמידים רבים החליפו בין המושגים: חלקי דיבור וגופים. לקראת המבחן כדאי לפתח מיומנות נכונה לשימוש בדף העזר.

ב. ניקוד פונטי לפי הצורך

תלמידים רבים לא ניקדו את שמות הבניינים או המשקלים בצורות שאפשר לקרוא אותן בכמה אופנים, כגון בניין פעל, משקל קטל. תלמידים אלו נקנסו על היעדר ניקוד. יש לכוון את התלמידים לנקד ניקוד פונטי או להוסיף אימות קריאה במילה שיכולה להיקרא בכמה אופנים, כדי לדייק בתשובה.

4. כתבי יד בלתי קריאים

כתב יד בלתי קריא מקשה מאוד על הבדיקה. כתוצאה מכך התלמיד עלול להינזק גם אם תשובתו נכונה, כי לא ניתן להבין את הדברים שנכתבו. לכן יש להדגיש לתלמידים שוב ושוב את החשיבות של כתיבה בכתב יד קריא ובעט כחול או שחור. יש להימנע ככל האפשר מכתב יד צפוף מדי, נוטה לצד, קטן מדי וכד'.